

K Willa Henryka Grohmana, ul. Tymienieckiego 24

Budowę willi rozpoczęto w 1892 roku. Początkowo miały się w niej znajdować pomieszczenia biurowe, ale ostatecznie zamieszkał tu jeden z wnuków Traugotta Grohmana i syn Ludwika - Henryk z rodziną, który przejął po ojcu prowadzenie rodzinnej firmy. Henryk był wielkim znawcą i kolekcjonerem dzieł sztuki. Willę kilkakrotnie przebudowywano, ale zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz zachowały się cenne detale architektoniczne i oryginalnie wyposażone pomieszczenia, m. in. gabinet przemysłowca, urządzonego w duchu secesji wiedeńskiej. W okalającym budynek parku z pięknym, okazałym drzewostanem stoi stylowa altana. Od początku lat 90. XX wieku willa jest siedzibą Muzeum Książki Artystycznej, którego założyciele – państwo Tryznowie są miłośnikami i wydawcami pięknych książek. Ich wyjątkowa publikacja „Jakuba Boehmego objawienia dotyczące Boga, nicności i natury, także duszy ludzkiej i człowieka” została uznana w 1994 roku za najpiękniejszą książkę świata.

L Remiza strażacka, ul. Tymienieckiego 30

Budowę wzniesiono w 1891 roku z przeznaczeniem na remizę konnej straży pożarnej. W 1900 roku dobudowano nawiązującą do architektury średniowiecznej pięciokondygnacyjną wieżę obserwacyjną. Po dokładnej renowacji obiekt przekształcono na centrum biurowe. Do dziś zachowany został pierwotny wygląd budynku, łącznie z oryginalnymi drzwiami dawniej wozowni i gongiem alarmowym na wieży. Przed wybrukowanym podjazdem stoi zabytkowa, żeliwna parowa pompa. Na tyłach działki zachowały się dawne budynki mieszkalne dla strażaków oraz ścianka do ćwiczeń. Malownicza budowla „zagrata” komisarza policji w serialu „Komisarz Alex”.

Ł Przędzalnia Scheiblera, ul. Tymienieckiego 25

Ten potężny, liczący 207 metrów gmach, to dawna przędzalnia zakładów Karola Scheiblera. Pierwotnie miał on cztery kondygnacje i konstrukcję ze zbrojonego betonu. Ta nowoczesna, jak na tamte czasy technologia zapobiegała wibracjom pochodzącym od pracujących maszyn i zapewniała odporność na ogień. W środkowej części budynku umieszczona była maszyna parowa, napędzająca warsztaty znajdujące się na różnych poziomach. W przędzalni zainstalowano 70 tysięcy wrzecion! Osmioboczna wieża mieściła klatki schodowe i windy. Tajemnicą pozostaje pochodzenie ozdobnego żeliwnego okapu nawiązującego stylem do sztuki arabskiej, stanowiącego element dekoracyjny fasady na wprost bramy wejściowej. To niezwykła rzadkość w architekturze przemysłowej. Obecnie w gmachu dawniej przędzalni urządzono stylowe mieszkania, tzw. lofy oraz apartamenty hotelowe dla turystów.

M Osiedle robotnicze, ul. Księży Młyn

W 1875 roku, na wprost wejścia do fabryki wytyczono wewnętrzną ulicę osiedla robotniczego „Księży Młyn” – Aleję Karola Scheiblera. Miała formę szerokiej ulicy z drzewami i trawnikami. Wzdłuż alei zbudowano dwa szeregi domów mieszkalnych i dodano trzeci przy ulicy Przędzalnianej. Domy są dwukondygnacyjne, zbudowane z czerwonej cegły, nieotylnkowane i pozbawione zdobień. Wejścia do budynków znajdowały się od szczytu, prowadziły od nich długie korytarze. Na każdym piętrze są cztery mieszkania dwuizbowe i cztery jednoizbowe. Pomędzy domami dobudowano ubikacje i komórki. Cały teren był ogrodzony i zamykany na noc. Z czasem wznoszono kolejne budynki, które powtarzały układ z Księżego Młyna. Tak powstało doskonałe zorganizowane i zaplanowane w każdym calu osiedle dla pracowników fabryki Karola Scheiblera, tzw. „famuty”.

N Budynek szkoły, ul. Księży Młyn 13

Najstarsza łódzka szkoła przyfabryczna była przeznaczona dla dzieci pracowników zakładów Karola Scheiblera. Gdy otwarto ją w 1875 roku, liczyła trzy oddziały i nauczano w niej trzech nauczycieli. Kilka lat później otwarto dodatkową klasę żeńską, szkoła liczyła wtedy 240 uczniów. Jednak ich liczba stale się zwiększała i to zmusiło Scheiblerów do budowy kolejnej placówki. W 1885 roku Edward Herbst, kurator obu szkół, podjął decyzję o ich połączeniu. Utworzono tu cztery oddziały chłopięce, trzy żeńskie i jeden mieszany – przygotowawczy. Do dziś szkoły tworzą okazały gmach, którego gospodarzem od niedawna jest Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi.

O Konsumy, ul. Księży Młyn 14

W budynku zbudowanym w 1882 roku mieściły się konsumy, w których sprzedawano produkty spożywcze oraz pochodzące z fabryki firmowe resztki i wybrakowane towary po obniżonych cenach. Do dokonywania zakupów upoważnieni byli robotnicy posiadający specjalne książeczki sklepowe. Zysk ze sprzedaży przeznaczony był na kasę zapomogową dla pracowników fabryki. Dziś miejsce to zajmuje Dom Wydawniczy „Księży Młyn” specjalizujący się w publikacjach o tematyce łódzkiej. Przy budynku zaczyna się alejka „Koci Szlak”.

foto: archiwum CIT w Łodzi

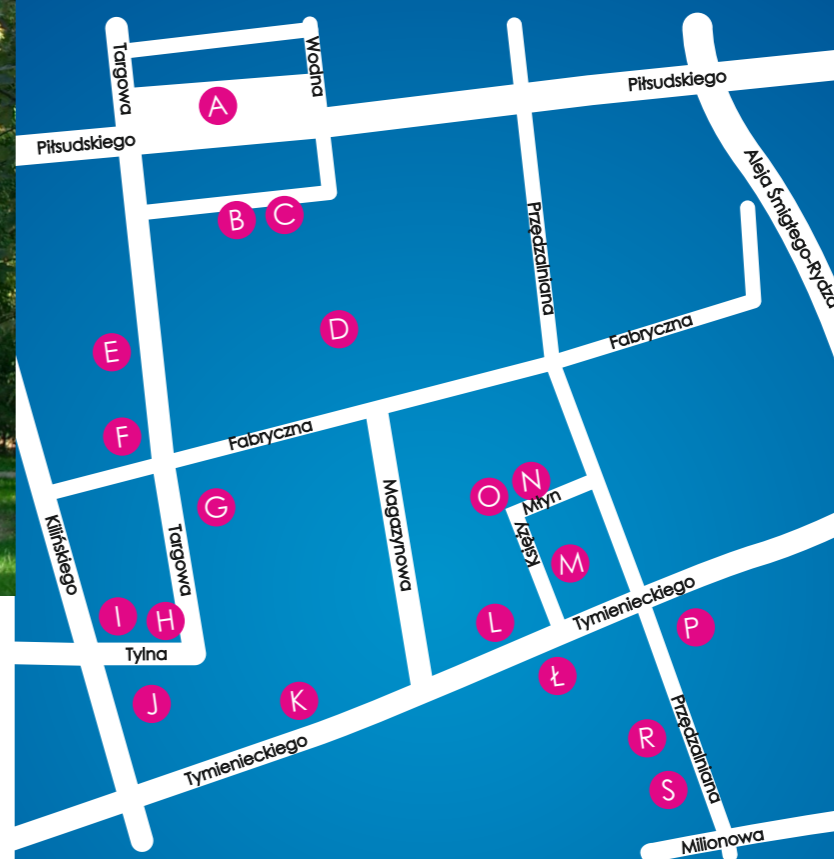
P Park Źródłiska

P Willa Matyldy i Edwarda Herbstów, ul. Przędzalniana 72

Rezydencja jest bardzo ważnym elementem Księżego Młyna. Powstała w latach 1875-1877 i była prezentem dla córki Karola Scheiblera Matyldy oraz jej męża Edwarda Herbst, pracownika, a następnie dyrektora fabryki i współwłaściciela fortuny Scheiblerów. Willa zbudowana w stylu włoskiego renesansu według projektu Hilarego Majewskiego miała 16 pomieszczeń – reprezentacyjne salony, sypialnie, garderoby, gabinet pana domu i jadalnię. Dobudowano do niej także salę balową i oranżerię. Murowany łącznik prowadził do pomieszczeń dla służby. W nieco oddalonym budynku z wieżyczką zaprojektowanym przez Adolfa Żeligsona znajdowały się stajnia i powozownia. Rezydencja jest oddziałem Muzeum Sztuki w Łodzi, a prezentowana wystawa ukazuje wnętrza fabrykanckie z końca XIX i początku XX wieku. Zgromadzona kolekcja mebli, obrazów, przedmiotów codziennego użytku i bibelotów pochodzi z różnych łódzkich pataców pałabrykanckich. Budynek stajni i powozowni mieszczą Galerię Sztuki Dawnej.

R Księży Młyn

R Dom Krystiana Wendischa, ul. Przędzalniana 71

Budynek ten uznawany jest za najstarszy dom mieszkalny w Łodzi. Należał do Krystiana Wendischa, który w 1824 roku podpisał z władzami Królestwa Polskiego umowę zobowiązującą go do otwarcia w Łodzi przędzalni bawelny. W 1825 roku fabrykant otrzymał w wieczystą dzierżawę teren Księżego Młyna i w tym samym roku wybudował dom wyglądem przypominający polski dworek szlachecki.

S Szpital im. Karola Jonschera, ul. Milionowa 14

Lekarz rodziny Scheiblerów, Karol Jonscher, przedstawił projekt utworzenia pierwszego w Łodzi, a trzeciego w Polsce przyfabrycznego szpitala dla robotników. W 1884 roku, za rzeką Jasięń niedaleko fabryki wzniesiono budynek szpitala, jego fundatorką była wdowa po Karolu Scheiberze, Anna z Wemerów. W latach 50. XX wieku otrzymał imię Karola Jonschera i do dziś służy mieszkańcom Łodzi.

ŁÓDŹ
WOKÓŁ
KSIĘŻEGO MŁYNA

